

PINK FLOYD ALBÜM KAPAKLARININ GÖSTERGEBİLİM İLKELERİNE GÖRE İNCELENMESİ

THE SEMIOTIC ANALYSIS OF PINK FLOYD'S ALBUM COVER

Doç. Dr. Mithat YILMAZ

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi,
Grafik Tasarım Bölümü
yilmazm@gazi.edu.tr

Arş. Gör. Sümeyye ÖZBEK

Kafkas Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi,
Grafik Anasanat Dalı
sumeyyeozbek02@gmail.com

Gül ÖZDEMİR

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
Grafik Tasarım Yüksek Lisans Öğrencisi
gulozdemir817@gmail.com

Öz

Günümüzde iletişim aracı olarak birçok ortam kullanılmaktadır. Bir iletişim aracı olarak grafik tasarım, müzik, edebiyat ve sinema kadar etkili bir iletişim yoludur. Çoğu zaman bu sanatsal iletişim araçlarının ikisinin ya da bir kaçının aynı anda kullanıldığı da görülebilmektedir. Özellikle müzik ve grafik tasarımın birlikte kullanıldığı alanlar, müziğin gücü grafik tasarımla birleştğinde unutulmaz imgeler yaratabilmektedir. Albüm kapaklarında, konser afişlerinde, konser alanlarının tasarımında ve konser sırasında sahnede kullanılacak olan görsel imgelerin belirlenmesinde grafik tasarımın etkin kullanımının yarattığı oldukça güçlü bir etki vardır. Özellikle Pink Floyd gibi, şarkı sözlerinde felsefi iletiler bulunan ve konserlerinde görsel efektleri sıkça kullanan gruplar ve sanatçılar için grafik tasarım daha fazla önem taşımaktadır. Tasarımlarda kullanılan sembol ve imgelerin göstergebilim açısından analizi ise onların kullanılmalarının arkasında yatan sebepleri görmemizi sağlar. Bu çalışmada, progresif/pschedelic müzik gruplarından biri olan Pink Floyd'un Ummagumma, The Dark Side Of The Moon, Animals ve The Division Bell albüm kapakları, Roland Barthes'in göstergebilim ilkelerinden düz anlam ve yan anlam kriterlerine göre incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Progresif/pschedelic Müzik, Pink Floyd, Roland Barthes

Abstract

Today, many media are used as communication tools. As a communication tool graphic design is an effective way of communication as much as music, literature and cinema. Most of these artistic communication tools can be used at the same time. Especially the areas where music and graphic design are used together can create unforgettable images when power of music is combined with graphic design. There is a strong influence on the use of graphic design in the design of album covers, concert posters, concert spaces and the determination of visual images to be used on stage during concert. Graphic design is especially important for groups and artists, such as Pink Floyd, who have philosophical messages in lyrics and often use visual effects in their concerts. The analysis of the symbols and images used in the designs in terms of semiotics allows us to see the reasons behind their use. In this study, one of the progressive / psychedelic music groups, Pink Floyd's Ummagumma, The Dark Side of the Moon, Animals and the Division Bell album covers were examined according to Roland Barthes' principles of semiotics and rules of semantics.

Key words: Progressive/pschedelic music, Semiotics, Pink Floyd, Roland Barthes

GİRİŞ

Günümüzde sanat disiplinlerinden müzik ve grafik tasarım ilişkisi oldukça güçlüdür. Müzisyenlerin bir iletişim aracı olarak kullandıkları müzik, dinleyicilerine ulaşırken kaydedildiği ortamın tasarımı için grafik tasarım etkili bir şekilde kullanılmaktadır. 1960'tan sonra özellikle Protest müzik yapan birçok gurubun grafik tasarımı etkin bir şekilde kullandığını görmekteyiz. Albüm kapakları, konser afişleri, konser hatıraları, tişört ve sahne tasarımı da dâhil olmak üzere birçok ortamda grafik tasarımın başarılı bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Örneğin The Rolling Stones'un dil çıkaran dudak simgesi nerede görülürse görülsün akla hemen The Rolling Stones'u getirir. Logonun tasarımcısının otorite karşıtı bir tasarım yapmak istemesi sonucunda ortaya çıkan ve The Rolling Stones'la bütünleşen bu dil çıkarmış dudak, 1971 yılında çıkan Sticky Fingers adlı albümlerinde ilk kullanıldığı andan itibaren ikonik bir görüntü olmaya devam etmiştir. Yine The Beatles'in The Alternate Abbey Road albüm kapağında, yaya geçidinden yürüyen sıralı dört insanın akıllara kazınması gibi birçok örnek sıralamak mümkündür. O dönemlerden günümüze kadar bu imgeler birçok derginin kapağı olmuş ve birçok marka bu görüntülerin tekrarı olan tasarımları kullanmıştır. Buradaki temel nokta grafik tasarımın, müziğin insanlara hissettirdiği duyguları görsel algımızda da oluşmasını sağlamasıdır. Müzik milyonlarca dinleyiciye ulaşırken belirli bir ortam içerisinde kaydedilerek ulaşır. Bu ortam, bazı müzisyen ve müzik grupları için ölümsüz imgelerin yaratıldığı bir alanın tasarımı olarak görülmektedir.

Pink Floyd gibi sıradışı müzik yapan grupların, müziklerinde kullandıkları felsefeyi albüm kapaklarında da görmek isteyen sanatçılar, albüm kapaklarının tasarımına özellikle önem vermişlerdir. Albüm kapaklarının tasarımında bazen tasarımcıların bulduğu hiçbir çözümü kabul etmeyerek kendi çözümlerini bulan sanatçı ve grupların olduğu da bilinmektedir. Örneğin Roger Waters, grubun müzikleri için şarkı sözlerine verdiği önem kadar görsel malzemenin tasarımına da önem vermiş, albümlerinin tasarımında büyük oranda söz söylemeyi başarmıştır.

Müzik ve grafik tasarımın oluşum ve yansıtma açısından farklı anlatım biçimlerine sahip olmalarına rağmen, buldukları ortak payda olan albüm kapaklarının Roland Barthes'ın göstergebilim ilkeleri üzerinden değerlendirilirken göstergebilimin, gördüğümüz ama anlamlandırmakta zorlandığımız, ya da gördüklerimizin başka anlamlara da gelebileceğini fark edeceğimiz çok anlamlı ve çok katmanlı özelliğinin önemi bir kere daha anlaşılacaktır.

Göstergebilim ile ilgili şimdiki kadar çok sayıda çalışma yapılmıştır. Özellikle YÖK'ün tez arama motorundan göstergebilim terimi arandığında çok sayıda tez yazıldığı görülmektedir. Bir çok alanda görülebilen göstergebilim

analizinin daha çok reklam analizinde yoğunlaştığı görülmektedir. Televizyon reklamları ve basılı reklamların göstergebilim analizleri, üzerinde en fazla durulan alanlar olarak görülmektedir. Albüm kapakları üzerine yapılmış çalışmalar incelendiğinde ise benzer az sayıda çalışmanın olduğu görülmektedir. Uğur Kılınc'ın 2015 yılında yazmış olduğu yüksek lisans tezinde Amon Amarth adlı müzik grubunun 9 albüm kapağını müzik-mitoloji ve göstergebilim açısından değerlendirdiği görülmektedir. Bu çalışmada daha çok İskandinav mitolojisinin bu müzik grubunun şarkıları ve albüm kapaklarındaki yansımaları ve mitoloji-müzik ilişkisi üzerinde durulmuştur. Bunun dışında Beril Dilcan'ın 2016 yılında "Pyschedelic akımının görsel kültür üzerindeki etkisi: Albüm kapakları örneği: Nemrud albümünün kapağının ikonografik analizi" adlı yüksek lisans tezinde Pschedelic akımın doğuşu, etkileri ve gelişmesi anlatılmaktadır. Sonrasında ise seçilen kapağın incelemesine yer verilmektedir. Ancak burada kullanılan yöntem Roland Barthes'in göstergebilim analiz yöntemi değildir. Diğer araştırma, Eylem Özgül Serbezler'in 1997 yılında yazmış olduğu "Müzik albüm kapaklarının grafiksel incelenmesi" adlı yüksek lisans tezidir.

Bir diğer araştırma ise Fatih Özdemir'in 2007 yılında yazmış olduğu "Popüler müzik kültürünün tipografiye yansımaları" adlı çalışmasıdır. Özdemir bu çalışmada popüler müzik albümlerinin kapakları ile içerikleri arasındaki ilişkileri temel alarak, seçilen fontlarla ve yapılan tasarımlarla, biçim içerik ilişkilerini temel tasarım ilkelerine göre incelemiştir. Bu çalışmada herhangi bir göstergebilim analizi kullanılmamıştır.

Özellikle müziklerinde felsefi söylemlerin bulunduğu albümlerde kullanılan tasarımların analizi büyük önem arz etmektedir. Çünkü albüm kapakları, müzik dinlenmeden önce dinleyici ile kurulan ilk iletişim ortamıdır. Bu ilk temasın önemli olduğunu düşünen Pink Floyd, her zaman albüm kapaklarının tasarımına önem vermiş ve bunun en az müzikleri kadar önemli olduğunu düşünmüşlerdir. Bu açıdan bakıldığında albüm kapaklarının tasarımlarında kullanılan sembollerin ne ifade ettiği oldukça önemlidir. Ancak bu alanda yapılan çalışmalar oldukça yetersizdir. Özellikle Pink Floyd gibi hem kendi dönemini hem de kendisinden sonraki müzik gruplarını etkilemiş ve kapitalist sistem ile onun yarattığı toplumlara karşı yapılan eleştirileri müzik yoluyla ifade etmeyi başarmış bir grubun üzerinde daha fazla durulması gerektiği düşüncesi bu çalışmanın çıkış noktası olmuştur.

Bu çalışma, psychedelic/progresif rock müzik gruplarından olan İngiliz Rock Grubu Pink Floyd'un Ummagumma, The Dark Side Of The Moon, Animals ve The Division Bell albüm kapaklarının Roland Barthes'in göstergebilim yöntemi açısından incelenmesini kapsamaktadır. Bu çalışmada

incelenecek olan albüm kapakları, Roland Barthes'ın Göstergebilim İlkeleri (Barthes, 1979) kitabında ele aldığı temel başlıklardan bazıları ile açıklanacaktır. Bunlar; Gösteren ve Gösterilen, Düzanlam ve Yananlam'dır.

"Göstergebilim, işaretler bilimidir; herhangi bir aracın işaret sistemi olarak incelenmesidir. Göstergebilim iletişim için kullanılabilen her şeyi inceler. İnsanların iletişim amaçlı kullandığı doğal diller, jestler, işitme engellilerin kullandığı alfabe, görüntüler, trafik işaretleri, bir kentin yerleşim planı, bir ülkedeki ulaşım yollarının yapısı, mimari herhangi bir düzenleme, bir müzik yapıtı, bir tiyatro gösterisi, reklam afişleri, paralar, yazınsal yapıtlar, moda, kısacası bildirişim amacı taşıyan taşınan her anlamlı bütün çeşitli işaret birimlerinden oluşan bir dizgedir. Bu dizge birimleri genelde gösterge olarak adlandırılır" (Rifat, 2014: 113-115).

Tarih boyunca tıp da dâhil olmak üzere birçok farklı alanda kullanılan göstergebilim, özellikle 1950'li yıllardan itibaren medya ve basılı ya da dijital malzemelerin incelenmesinde kullanılmış bir yöntemdir. "Saussure'ün ve daha sonra Barthes'ın açıklamalarına göre, gündelik konuşma dilinde bir sözcüğü duyduğumuz zaman, bu ses zinciri zihnimizdeki bir kavramı çağırır. Kuşkusuz bu çağırışın gerçekleşmesi için o dilin şifresini bilmemiz gerekir. Şifreyi bilen herkesin zihninde o sözcük aşağı yukarı aynı kavramı canlandırır... İşte zihnimizde canlanan bu ilk kavram, göstergenin düzanlamıdır" (Erkman Akerson, 2016: 111). Yananlam ise, bir kavramla beraber zihnimizde canlanan diğer anlamlardır. Kavramla beraber zihinde canlanan yanarlam birden fazla olabilir

ve bu kişiden kişiye veya toplumdaki topluma değişebilir. Kişilerin ve toplumların imgelere yükledikleri anlamlar tarihsel bellekle ya da medya araçları tarafından zihinlerde sonradan oluşturulmuş olabilir. Barthes'a göre düzanlam göstergenin temsil ettiği, yanarlam ise göstergenin nasıl temsil edildiği ile açıklanır. Gösterge ve gösterilen kültürel birikimlerle farklı anlamlandırmalar kazanır. "Göstergeyi kullananın ondan anladığı 'şey'dir gösterilen. Böylece salt işlevsel bir tanıma ulaşmış oluruz: Gösterilen, göstergenin bağlantısal iki ögesinden biridir. Onu gösterenin karşıtı yapan tek ayırım, gösterenin bir aracı kimliği taşımasıdır" (Barthes, 1979: 35). Gösteren ve gösterilenin birlikte ortaya çıkardığı şey ise anlamdır. Gösteren, gösterilen ve gösterge düzanlamı oluşturur bu "birinci dizge düzanlam; birinci dizgeyi kapsayan ikinci dizgeyse yanarlam düzlemini oluşturur. Öyleyse, 'bir yanarlam dizgesi, anlatım düzleminin de bir anlamlama dizgesinde oluşturulduğu dizgedir'" (Barthes, 1979: 88). Barthes'a göre düzanlamlar kaçınılmaz olarak yanarlamlar üretir. "Yanarlam düzlemini elinde bulandıran toplumun, incelenen dizgenin gösterenlerinden, göstergebilimcinin ise aynı dizgenin gösterilenlerinden söz ettiği söylenebilir. Demek ki göstergebilimci, birinci dizgenin göstergelerini

ikinci dizgenin gösterenleriyle doğallaştıran ya da örten dünyanın karşısında nesnel bir çözme işlevi yerine getirir (göstergebilimcinin kullandığı dil bir işlemdir)" (Barthes, 1979: 92). Yanarlamın oluşmasında toplum ve kültürel etkiler, belleğin değişip dönüşmesiyle çok katmanlı anlamlandırmalar oluşmasına olanak sağlar. Bu çok katmanlı dil göstergelerle yanarlamlar arasındaki bağı güçlendirir. Barthes'ın okuyucu/dinleyici/ gözlemciyi anlamı yaratan olarak görmesi Barthes'ın yönteminin önemini göstermektedir.

Pink Floyd

Pink Floyd, bir İngiliz Progresif/Psychedelic rock müzik grubudur. Müzik alt yapılarını caz ve psychedelic üzerine kurgulamışlardır. Ancak onların müziği ne caz ne de psychedelic ile açıklanamayacak kadar farklı bir seviyededir. 1965 yılında Syd Barrett, Nick Mason, Roger Waters ve Richard Wright tarafından kurulmuştur. Zaman içerisinde grup elamanlarında değişimler olmuştur fakat Pink Floyd, genel olarak sisteme karşı duruşu ve döneminden oldukça farklı tekniklerle oluşturulmuş müziğiyle yoluna devam etmiştir. Pink Floyd'un şarkı sözlerinde, müziğinde, albüm kapaklarında ve konser afişlerinde her zaman bir karşı duruş ve sistem eleştirisi vardır. Albümleri genellikle bir konsept üzerinden ilerler ve anlatılmak istenen düşünce müziğin yanı sıra görsel imgelerle de desteklenerek sunulur. Birçok müzik yazarı tarafından müzikte bir düşünce devrimi yarattığı düşünülen Pink Floyd, müzikte yaptığı yeniliklerle hala taklit edilmektedir.

Grup, sahnede kullandığı ışıklar ve efektlerin müziğin bir parçası olduğuna inanmıştır. O dönemlerde Syd Barrett'in gruptan ayrılmasıyla gruba David Gilmour katılmış ve müzik tarzları da daha Progressive Rock tarzına yaklaşmıştır.

Pink Floyd'un grubun yeni kurulduğu dönemlerde kullandığı Psychedelic¹ müzik tarzı özellikle Syd Barrett'in uyuşturucu kullanımı ile birlikte bir dönem sanat tarzı olarak da geliştirilmiş bir tarzın müziğe uyarlanmış haliydi. Özellikle mevcut sisteme karşı bir duruş olarak ortaya çıkan bu tarz, karşı kültür olarak topluma uyum sağlamayı reddeden bir müzik tarzı olarak ortaya çıkmıştır. "Karşı kültürün oluşumu bireylerini eski kültürlerinin kuralcı yapısından çıkartıp hislerini özgürleştiren yöntemlerin keşfiyle gerçekleşmektedir. Böylelikle bireylerin hisleri yeni kültürlerinin yarı kuralcı yapısının rahatlığıyla günlük hayatlarındaki aktivitelerde de yer bulabilir. Karşı kültürün parçası olmak geleneksel duyguların üstesinden gelmekle mümkündür. Eski kültürleri tarafından onlara yüklenen

¹ Bu kelime ilk kez 1957'de psikiyatr Humphry Osmond tarafından, Aldous Huxley ile "psikedelik psikoterapi" hakkındaki yazışmalarında, LSD gibi halusinojen maddelerin psikolojik etkilerini anlatmak üzere kullanılan bir terimdir (Nicholas Murray, Aldous Huxley: A Biography, St. Martin's Press: New York, 2003: 419).

kızgınlık, utanç, suçluluk ve çoğunlukla da endişe üstesinden gelinmesi gereken hislerdir” (Wieder ve Zimmerman, 1976: 320).

Bütün bu incelemeler yapılmadan önce sadece albüm kapağında değil, Pink Floyd’un konser performansı sırasında da görsel tasarımı nasıl etkin bir şekilde kullandığını gösteren bir örnek vermek doğru olacaktır. Pink Floyd’un vokallliğini ve söz yazarlığını yapmış olan Roger Waters’in The Wall albümü turnesi kapsamında verdiği bir konserde, albüme yer alan Comfortbly Numb şarkısını söylerken arkasında duran devasa bir duvarın olması ve performansın sonuna doğru Waters’in duvarı yıkması (içsel anlamda toplumun ve bazen de insanın kendi kendine ördüğü duvarlar) ve yıkılan duvarın ardından yeniden inşa edilen bir dünya örneği çok yerinde olur.

Ummagumma, The Dark Side of the Moon, Animals ve Division Bell Albüm Kapaklarının Göstergebilim Açısından Analizi

Ummagumma Albüm Kapağı, Hipgnosis, 1969.

Aşağıda bulunan tabloda bu albüm kapağına ait göstergebilim analizi verilmektedir.

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Düzanlam	Yananlam
“Ummagumma” albüm kapağı	Kapı	Kapı	Kapı	Gerçeklik
	Duvardaki tablo	İç içe geçmiş sarmal bir görüntü (Droste efekti)	İç içe geçmiş sarmal bir görüntü (Droste efekti)	Yanılsama (Gerçeğin çarpıtılması)
	Bahçe	Sanatçıların giderek uzaklaştığı yeşil alan	Sanatçıların giderek uzaklaştığı yeşil alan	Grubun derinlikli müziğine gönderme
	Gigi	Gigi müzikalinin kapağı	Gigi müzikalinin kapağı	Paris’in gösterişli dünyasına eleştiri
	Cam şişe	Cam şişe	Pembe şeritli büyük cam şişe	Domuz

Tablo 1. Ummagumma Albüm Kapağının Göstergebilim Analizi.

1969 yılında Ummagumma adını taşıyan ikili bir albümdür. Ummagumma, grubun dört sanatçısının da müzikal yeteneklerini ayrı ayrı sergiledikleri ve kabul ettirdikleri bir çalışmadır. Bu ikili albümün ilki konser kayıtlarının bulunduğu bir albümdür. İkincisi ise grubun üyelerinin solo performanslarının bulunduğu solo şarkılardan oluşmaktadır. Dinleyici ve eleştirilenler tarafından oldukça başarılı bulunan bu albümün kapağı da grubun müzik tarzının yansıttığı bir albüm kapağı olmuştur.

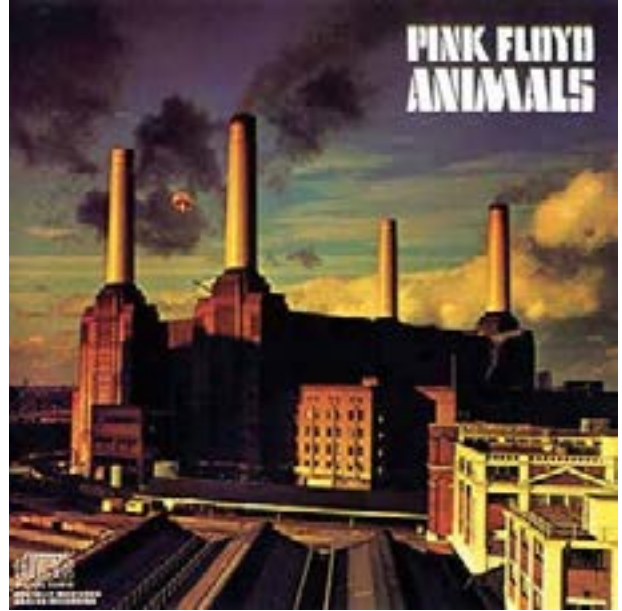
Albümün kapağında birinci, ikinci ve diğer odalarla yaratılan üç boyutluluk etkisi, Pink Floyd’un müziğinde de yapmaya çalıştığı çok katmanlılık vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu, droste efekti, hangisinin düne ve bugüne ait olduğu anlaşılmayan bir durumun fotografik görüntüsüdür. Her bir karenin giderek uzaklaşan ama kendi içinde de bir perspektifi olan bu görüntü, grubun şarkılarında yaptığı gibi gerçeğin sorgulanmasını sağlar. Bu görüntülerde her şey birbirinin aynı görünürken aslında hiçbir görüntü bir diğeriyle aynı değildir. Albümün kapağı daha sonra küçük değişikliklerle yeniden düzenlenmiş, ancak genel görünüşüne dokunulmamıştır. Albümün kapağında yer 1958’de çekilmiş olan Gigi müzikaline ait kapağın neden orada durduğu ile ilgili farklı fikirler olmasına rağmen, filmde geçen Paris’in yozlaşmış lüks hayatının bir eleştirisi olarak albüm kapağında yer aldığı yönündeki yorum daha doğru olacaktır.

Pink Floyd’un albüm kapaklarını, Hipgnosis’in kurucusu olan İngiliz grafik tasarımcı Storm Thorgerson tasarlamıştır. Ummagumma’nın kapağındaki bazı hataların ise daha sonra düzeltildiği görülmektedir. Gigi albüm kapağı ise sonraki tasarımlarda görünmemektedir.

Arka kapakta grubun müzik aletlerinin yer aldığı bir fotoğraf bulunmaktadır. Bu fotoğraf büyük ihtimalle, albümdeki şarkıların konser kayıtlarından oluşmasından kaynaklanmaktadır.

The Dark Side Of The Moon Albüm Kapağı, Hipgnosis, 1973.

Animals Albüm Kapağı, Hipgnosis, 1977.

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Düzenlam	Yananlam
"The Dark Side of the Moon" albüm kapağı	Prizma	Prizma	Prizma	Pink Floyd
	Beyaz ışık	Beyaz ışık	Beyaz ışık	Bütünlük
	Gökkuşağı	Gökkuşağı	Prizmanın diğer tarafından çıkan gökkuşağı	İnsanın içinde barındırdığı potansiyel iyilik ve farklılık
	Siyah alan	Siyah zemin	Siyah zemin	Dünyayı ve insanlığı saran kötülük

Tablo 2. The Dark of the Side Albüm Kapağının Göstergebilim Analizi.

1 Mart 1973'te çıkarılan *The Dark Side of the Moon* albümünün kapağı tüm zamanların en iyi albüm kapaklarından biri olarak gösterilmektedir.

"Witgenstein'e göre Hipgnosis ve George Hardie tarafından tasarlanan bu albüm kapağında kullanılan prizma toplumu temsil etmektedir. Bu prizmanın içerisinden beyaz bir ışık olarak geçen ve prizmanın diğer tarafından gökkuşağının renkleriyle çıkan ışık, birliğin dağılıp kaybolmasını ifade etmektedir" (Weinstein, 2007: 86). Weinstein'e göre prizma toplumu temsil etmektedir ancak, kapaktaki görüntünün geneline bakıldığında ışığın prizmadan geçerek kırılması ve gökkuşağının renklerine dönüşmesinin toplumla değil, grubun kendisi ile ilgili olduğunu düşündürmektedir. Grubun sahnede kullandığı ışık gösterileri ve müziklerindeki anlam da tasarımın bu yönde oluşmasında etkili olmuştur. Albümde bulunan şarkılar genel olarak evren ve zaman üzerinedir. "Brain Damage" şarkısında geçen "ayın karanlık yüzü" sözleri ile "Eclips" şarkısında geçen "ayın karanlık yüzü yoktur, aslında ayın tamamı karanlıktır" sözleri yine grubun diğer şarkılarında olduğu gibi bilinen gerçekliğin

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Düzenlam	Yananlam
"Animals" albüm kapağı	Bina	Dört bacası olan bina	Battersea Enerji Santrali	Pink Floyd
	Uçan domuz	Pembe, uçan bir şişme domuz	Pembe, uçan bir şişme domuz	Kapitalizm
	Bacalar	Enerji santralinin üzerinde duran dört tane fabrika bacası	Dört tane fabrika bacası	Grubun her bir üyesini temsil eden birer baca

Tablo 3. Animals Albüm Kapağının Göstergebilim Analizi.

sorgulanması ve uyumsuzluk teması da görülmektedir. *The Dark Side of the Moon*, tasarımın tema rengini de etkileyerek albüm kapağının siyah olmasında etkili olmuştur. Kapakta prizmanın içerisinden geçen beyaz ışığın kırılarak renklere ayrılması, grubun şarkılarının etkisi olarak da görülebilir; çarpıtılmamış gerçeklik, tutku ve herkesin kendisi olmasına izin veren bir bütünlük. Üçgenin üç boyutlu hali olan prizma, Mısır piramitlerinin ezoterik anlamını da akla getirmektedir. Kadim bir sembol olan üçgen, gökyüzüne de işaret etmektedir ve albümdeki şarkıların geneline bakıldığında evren ve zamanla ilgili sözlerin yoğunluğu dikkat çekmektedir.

Animals albümünün çoğunlukla George Orwell'in Hayvan Çıftlığı kitabından esinlendiğine inanılır ancak George Orwell kitabında, Sovyet komünizmine göndermeler yapmıştır. Animals ise kapitalizminin şekillendirdiği modern Avrupa'daki insanlar ve onların yöneticileri betimlenmektedir. Albümdeki şarkılardan da anlaşılacağı üzere, hayvanların her biri belirli insan tiplerine karşılık gelmektedir.

Köpekler, şarkı sözünden de anlaşılacağı gibi, kravatlı, iki yüzlü ve arkadan bıçaklamayı bekleyen aç gözlü iş adamlarından korunması gereken insanı temsil eder. Boynuna tasma takılmış, davranışları kendisine öğretilmiş ve herkes

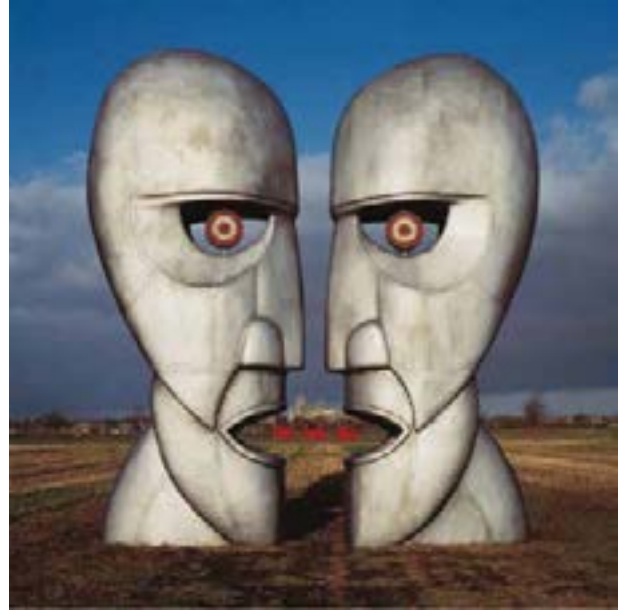
tarafından itilip kakılmış, sonunda yalnız başına ölüme terk edilmiş zavallı insanı temsil etmektedir.

Domuzlar şarkısında şarkının üç bölümü üç farklı domuzu simgeler. Birinci domuz, şarkı sözlerinde açıkça belirtildiği gibi, zengin, tırnak içinde büyük ve gülünç ama ağlanacak halde olan kodamanı temsil eder. İkinci domuzun neyi temsil ettiği ile ilgili kesin bir şey söylenememektedir ancak; elinde tabancası ile haksız yere insanlara müdahale eden ve “çeliğin soğukluğunu seven” müdahaleci sistemi simgelediği düşünülmektedir. Üçüncü domuz ise, dönemin pasiflik taraftarı söylemlerine oldukça ağır eleştiriler getirir ve halkın sokağa dökülmemesi için çabalayan önemli figürlere bir karşı çıkış ve hakaretler içerir.

Grubun konserlerinde de kullandığı uçan domuz, “Pigs on the Wings” şarkısında da geçen köpeğin kendisini koruması gereken bir figürdür. Şarkılarında topluma hükmetmeye çalışan figürleri eleştirdiği kadar buna boyun eğen topluma da ağır eleştiriler getiren söylemleri, neredeyse bütün şarkılarında görülmektedir. Albümün genelinde bahsi geçen kapitalist sömürgeci zihniyete bir eleştiri olarak kullanılan uçan domuz, bir dönem konserlerinin genel temasını da oluşturmuştur.

Koyun, zamanını hiçbir şey yapmadan ve gerçeklerden uzak bir hayal dünyasında geçiren, kaderini çobanının ellerine bırakmış olan ve düşünmeden yaşayan insanı simgeler. Burada çoban İncil’e de atıfta bulunmak için özellikle kullanılmıştır. *Tanrı çobanımdır* sözleri, insanın kaderinin tamamen tanrının ellerinde olduğunu ve gerektiğinde kendini gözü kapalı feda eden çoban/sürü metaforundaki sürü haline getirilmiş yığınları temsil eder. Bu, insanı tekdüzeleştirici bir düzen için eğiten ve yetiştiren sisteme karşı ağır bir eleştiridir. Görmeyen, duymayan ve karşı çıkmayan sessiz çoğunluklara karşı yapılan eleştiriler diğer şarkı sözlerinden de anlaşılmaktadır. İnsan sadece “duvardaki bir diğer tuğla”dır.

“Albümün kapak tasarımı önerisini Roger Waters yapmıştır” (Povey, 2007: 201). Kapaktaki Battersea 1930’larda inşa edilip artık terk edilmiş Londra’nın merkezinde bulunan kömürle çalışan bir enerji santralidir. Bacaların arasından görünen domuz, 10 metre uzunluğunda 6 metre genişliğinde pembe şişme bir balonu ve daha sonra gösterilerinde de sıkça kullandıkları, kapitalist liderleri sembolize eden ve başımızda uçup duran bir sembol olarak kullanılmıştır.

The Division Bell Albüm Kapağı, Hipgnosis, 1994.

Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Düzanlam	Yananlam
“The Division Bell” albüm kapağı	Heykeller	Birbirine bakan iki metal yüz	Birbirine bakan iki metal yüz	İletişim
	Üçüncü yüz	Birbirine bakan iki yüzün oluşturduğu, bize bakan üçüncü bir yüz	Birbirine bakan iki yüzün oluşturduğu, bize bakan üçüncü bir yüz	Syd Barrett

Tablo 4. The Division Bell Albüm Kapağının Göstergebilim Analizi.

Mart 1994’te David Gilmour, Wright ve Mason “The Division Bell” albümünü yayınladılar. “Albümün isim babası yazar Douglas Adams’dır. Albüm kapağının tasarımı Storm Thorgerson tarafından yapılmıştır” (Blake, 2008: 359). Blake’e (2008: 357-358) göre Thorgerson albümün kapağını tasarlarken Paskalya adasındaki Moai heykellerinden ilham almıştır ve kapakta görünen birbirine bakan bu iki yüz ve ikisinin bir araya getirdiği üçüncü bir yüz: Syd ve Roger’ın hayaletidir.

Kapağın tasarımcısı Thorgerson, bu albüm kapağının şimdiye kadar yaptığı en iyi şeylerden biri olduğunu söyler. Birbirine bakan iki yüzden çok bize doğru bakan üçüncü bir soyut yüz daha önemlidir. Bir ton ağırlığındaki bu heykeller Keith Breen tarafından yapılmıştır (www.thearchivistsgallery.com).

Albümde genel olarak iletişimsizlik, savunma halleri, toplumdaki kopuş, anlaşmazlık, aynı anda karşıt duygular besleme, yaşananları anlayamamak veya paylaşamama gibi temaları ağırlıktadır.

SONUÇ

İçeriğin tasarıma yansıdığı çalışmalar, yeni bir olgu olmamakla birlikte, başarı oranı çok yüksek olmayan bir uygulama alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak Pink Floyd'un albüm kapakları, şarkılarının felsefesini ve duygusunu yansıtmaya açısından tasarımında kendi tercihlerinin de olduğu başarılı çalışmalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Grubun başçısı ve bestecilerinden biri olan Roger Waters, özellikle konser sahnelerinin tasarlanması için ciddi bir emek ve para harcamıştır. Sadece şarkıların başarısı ile yetinmeyen grup üyeleri, sahne tasarımı ve konser sırasında kullanılacak efektler için de özel bir çaba göstermiştir. Pink Floyd'un elbette bütün bu şovlara ihtiyacı yoktur ancak, fikirlerini müzikle beraber tasarım yoluyla da seyirci/dinleyiciye aktarmak için tasarımı doğru bir şekilde kullanarak tüm zamanların en çok konuşulan müzik gruplarından biri olmayı başarmışlardır. Pink Floyd, kendi çağında ve günümüzde de devam etmekte olan neredeyse bir düşünce devrimi yaratmıştır. Yaptıkları müzikle insanlığın temel sorunlarına dikkatleri çekip özellikle dinleyici kitleleri olan gençlerin bu konularda düşüncelerini sağlamış ve harekete geçmeleri için destek olmuşlardır. Kapitalist sistemin giderek yalnızlaşan bireyleri, savaşın getirdiği yıkımlar ve siyasi otoritelere karşı yapılan eleştirilerin albüm kapaklarında ve sahne gösterilerinde kullandıkları imgelerle güçlendirerek fikirlerinin kalıcı olmasını sağlamışlardır.

KAYNAKÇA

- Barthes, R. (1979). *Göstergebilim İlkeleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Blake, Mark. (2008). *Comfortably Numb: The Inside Story of Pink Floyd*. Da Capo Press.
- Dilcan, Beril. (2016). *Psychedelic Akımın Görsel Kültür Üzerindeki Etkisi: Albüm Kapakları Örneği: Nemrud Albüm Kapağının İkonografik Analizi*. Kocaeli Üniversitesi, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi).
- Povey, Glenn. (2007). *Echoes The Complete History of Pink Floyd*. England: Mind Head Publishing.
- Rifat, M. (2014). *XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Vardar, B. (2001), *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil.
- Weinstein, Deena.(2007). *Pink Floyd and Philosophy: Careful with thatr Axiom, Eugene* (Ed. George A. Reisch). Open Court Chicago and La Salla, Illinois.
- Wieder, L., Don H. Zimmerman (1976), *Becoming a Freak: Pathways into the Counter-Culture*. Youth Society, 7(3), 311-344.
- <https://www.thearchivistgallery.com/products/division-bell-am-storm-thorgerson>